

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันระบบสุขภาพของประเทศไทยกำลังเข้าสู่ภาวะวิกฤติ ที่เกิดจากกระแสของความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วส่งผลต่อสภาพแวดล้อม สังคม ตลอดจนต่อวิถีชีวิตของประชาชน ระบบสุขภาพยังไม่สามารถควบคุมปัญหาสุขภาพ ส่วนหนึ่งเป็นปัญหาใหม่จากบริบทที่แปรเปลี่ยนไป รวมถึงการกลับมาของปัญหาเดิมโดยเฉพาะโรคติดต่อ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชน โดยที่ระบบบริการสุขภาพยังคงเน้นยุทธศาสตร์การรักษาพยาบาลเป็นหลัก ดังนั้น การจัดโครงสร้างบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดในการป้องกันและส่งเสริมไม่ให้ประชาชนเกิดการเจ็บป่วยโดยไม่จำเป็น โดยการปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพจากระบบตั้งรับเป็นระบบเชิงรุก รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ช่วยลดปัญหาด้านสาธารณสุขจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตและค่าใช้จ่ายจากการสูญเสียงบประมาณด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีองค์การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพไปในทิศทางของการสร้างเสริมสุขภาพดีและให้ผลตอบแทนด้านสุขภาพที่สูงกว่า ประชาชนมีสุขภาพดีได้จริงมากกว่า รวมถึงมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพด้านสุขภาพของตนเอง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบด้าน ส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ถูกต้อง มีทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง จึงนับว่าเป็นทั้งยุทธศาสตร์ปฎิรูประบบสุขภาพและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพต้องเริ่มจากผู้ที่มีส่วนสำคัญในงานส่งเสริมสุขภาพ นั่นคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในฐานะบุคลากรทางด้านสุขภาพที่จะต้องมีความรู้และความพร้อมในการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ เพราะเป็นส่วนที่สำคัญในการจะนำไปสู่การปฏิบัติและดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ประชาชนบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า และนำไปสู่กระบวนการพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืนต่อไป

การส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ มีจุดเริ่มต้นจากการประชุมนานาชาติว่าด้วยการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจัดโดยองค์การอนามัยโลก กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา เมื่อปี 2529 ที่ประชุมได้ประกาศกฎบัตรออตตาวา เป็นยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมสุขภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายสุขภาพดี

ถ้วนหน้าและได้ให้ความหมายของการส่งเสริมสุขภาพไว้ว่าเป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้คนมีความสามารถเพิ่มขึ้นในการควบคุมและการส่งเสริมสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น (WHO, 1986) ที่จะบรรลุสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ สังคมและปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลจะต้องมีความสามารถที่จะปกป้องและตระหนักถึงความมุ่งมาดปรารถนา และสนองความต้องการต่าง ๆ ของตนเอง สามารถที่จะเปลี่ยนหรือปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เรื่องสุขภาพจึงถูกมองในลักษณะทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน มิใช่จุดมุ่งหมายของการดำรงชีวิต สุขภาพเป็นคำที่มีความหมายในทางบวกเน้นหนักที่ทรัพยากรบุคคลและสังคม เช่นเดียวกับสมรรถนะต่าง ๆ ทางร่างกาย ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพจึงมิใช่เป็นความรับผิดชอบขององค์กรในภาคสุขภาพเท่านั้น หากรวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาพดีไปสู่เรื่องของสุขภาพของประชาชนโดยรวมอันประกอบด้วยสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมสุขภาพ จะต้องอาศัยกลยุทธ์ 5 ประการ ได้แก่ สร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สร้างความเข้มแข็งให้กับกิจกรรมชุมชนเพื่อสุขภาพ พัฒนาทักษะส่วนบุคคล และปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากหลักพื้นฐานของการสาธารณสุขมูลฐานเพื่อบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า โดยเกิดจากวิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดสุขภาพ ที่ขยายจากปัจจัยทางการแพทย์แบบชีวภาพมาสู่ปัจจัยด้านพฤติกรรมจนมาถึงปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคมมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสุขภาพของประชาชนและชุมชน (สุรเกียรติ์ อชานานุภาพ, 2541) ตรงกับมติองค์การอนามัยโลกต่อการส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับรองว่า แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาระบบสุขภาพทั่วโลก และใช้กลวิธีสำคัญ 5 ประการในกฎบัตรเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (พิสมัย จันทรวิมล, 2541)

สำหรับการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศไทยที่ผ่านมา นับว่าประสบความสำเร็จระดับหนึ่งในด้านของการรักษาพยาบาล ป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยการจัดบริการของรัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการจัดบริการสุขภาพให้กับประชาชน มีระบบบริการสาธารณสุขคือ สถานีอนามัย มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลเป็นบุคลากรทางสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพแบบผสมผสาน ในลักษณะของการดูแลทั้งครอบครัวและชุมชน มีเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน และเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับการบริการสาธารณสุขของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชนบทมากที่สุด โดยเฉพาะระดับหมู่บ้านและตำบล การจัดการด้านบริการสาธารณสุขในชุมชน มีผลทำให้ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น ภาวะโภชนาการทารกและเด็กวัยก่อนเรียนดีขึ้น อัตราการเพิ่มของ

ประชากรลดลง การเจ็บป่วยและเสียชีวิตที่เกิดจากสภาวะความยากจนและไม่รู้ ทำให้เกิดโรคติดต่อและโรคระบาด อหิวาตกโรค มาลาเรีย โรคอุจจาระร่วงและโรคที่ต้องป้องกันได้ด้วยวัคซีนลดลง (กองสาธารณสุขภูมิภาค, 2531) แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันระบบสุขภาพของประเทศไทยกำลังเข้าสู่ภาวะวิกฤติ ผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสทั้งในเขตเมืองและชนบทไม่สามารถเข้าถึงและไม่ได้รับความเป็นธรรมต่อระบบบริการสุขภาพ สภาพการณ์ขาดแคลนสถานบริการสุขภาพและการกระจายของสถานบริการที่ไม่เป็นธรรม การขาดแคลนบุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ทางการแพทย์งบประมาณ หลักประกันสุขภาพของประชาชน รวมไปถึงการขาดบริการสาธารณสุขที่ดีและทั่วถึงทำให้เกิดโรคติดต่อ โรคขาดสารอาหาร และปัญหาเกี่ยวกับบริการอนามัยครอบครัว นำไปสู่ปัญหาที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางสุขภาพ สภาพแวดล้อม พยาธิสภาพทางสังคม ดังรายงานสถานการณ์สุขภาพคนไทยทั่วประเทศระหว่างปี พ.ศ.2540-2541 ของกระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุถึงปัญหาสาธารณสุขที่มีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น อุบัติเหตุ เอดส์ โรคเกี่ยวกับสุขภาพจิต โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม รวมถึงโรคที่เกิดจากวิถีชีวิต เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้น และจากการศึกษาถึงสาเหตุการเสียชีวิตของคนไทย (กระทรวงสาธารณสุข, 2543) พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวโน้มข้างต้น โดยสาเหตุการเสียชีวิตของคนไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ อุบัติเหตุ โรคหัวใจ และโรคมะเร็ง ตามลำดับ ซึ่งล้วนแต่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งสิ้น ขณะที่ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการด้านสุขภาพที่มุ่งเน้นด้านการรักษาพยาบาล เพื่อแก้ปัญหาความเจ็บป่วยและพิการ ทำให้ค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพของประเทศเพิ่มขึ้นสูงถึงปีละ 3 แสนล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มถึงร้อยละ 10 ต่อปี (อ้างในสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2541) สาเหตุเหล่านี้สามารถป้องกันและลดปัญหาลงได้ ถ้าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีศักยภาพในการดำเนินงานและเห็นความสำคัญในแนวทางของการส่งเสริมสุขภาพ ที่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาทั้งทางปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีมีศักยภาพในการดูแลสุขภาพของตนเอง อันจะนำสู่การมีพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม

จังหวัดเชียงราย มีสถานอนามัยทั้งหมด 207 แห่ง จำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานอนามัย 576 คน เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ดังรายงานสำรวจพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประชาชนปี 2541 พบว่า มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจเฉลี่ยร้อยละ 85.5 เสี่ยงต่อโรคเบาหวานร้อยละ 78.1 การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ร้อยละ 45.9 พฤติกรรมความปลอดภัยในการขับซิ่งจักรยานยนต์ พบว่า ผู้ขับซิ่งจักรยานยนต์มีการสวมหมวกนิรภัยร้อยละ 19.6 ผู้ซ้อนท้ายร้อยละ 10.2 ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยง

ที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของจังหวัด และจากรายงานประจำปี 2543 ของสำนักงานสาธารณสุข จังหวัด พบโรคที่เป็นสาเหตุการตาย 5 อันดับแรกที่สำคัญ ในปี พ.ศ.2541-2543 ได้แก่ ภูมิคุ้มกัน บกพร่อง โรคระบบทางเดินหายใจ โรคมะเร็ง โรคหัวใจ ไตอักเสบ ตามลำดับ โรคดังกล่าว เป็นปัญหาสาธารณสุขเรื้อรังที่มีสาเหตุเกิดจากพฤติกรรมที่สามารถป้องกันได้ และยังมีค่าใช้จ่าย ด้านสุขภาพสำหรับการรักษาพยาบาลมากถึงร้อยละ 32.26 ของค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2543) ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการดำเนินงานตามแนวทาง ปฏิรูประบบสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

การดำเนินงานปฏิรูประบบสุขภาพ บุคลากรสาธารณสุขที่มีความสำคัญและเป็นกลไก ขับเคลื่อนระบบสุขภาพ นั่นคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล เป็นผู้ให้บริการด้านสุขภาพ ประชาชนในเขตรับผิดชอบ ตามบทบาทและหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยให้บริการและดำเนินงาน ผลผสมผสานกันไปทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสภาพ สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของประชาชนสามารถนำทรัพยากรมาจัดบริการสาธารณสุขได้อย่าง เหมาะสมและคุ้มค่า ครอบคลุม และกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหา สุขภาพของตนเอง จึงถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ เปรียบเสมือนเป็นกลไกหลักในการ ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ

การส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ จึงเป็นกลวิธีที่มีความสำคัญ ที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และสนับสนุนในการดำเนินงานนอกเหนือจากความรับผิดชอบในการให้บริการสุขภาพแล้ว บทบาทของบุคลากรด้านสาธารณสุขในทิศทางของการส่งเสริมสุขภาพ (สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ, 2541) จึงควรเริ่มจากการชี้แนะ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณสุข ในการสร้างกระแส ทางสังคมและสร้างแรงกดดันให้แก่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้กำหนดนโยบายในเรื่องการ ส่งเสริมสุขภาพ ตามมาด้วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถที่จะดำเนินการเพื่อให้ได้ใช้ ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ในการมีสุขภาพดี โดยกำหนดให้มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ ประชาชนจะได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึง มีทักษะในการดำรงชีวิตและมีโอกาสที่จะเลือกทางเลือกที่มี คุณภาพเพื่อสุขภาพ สุดท้ายคือการใกล้ชิด เพื่อเป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างกลุ่ม หน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งหากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลสามารถดำเนินงานได้อย่าง เต็มประสิทธิภาพก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ และทัศนคติที่ดีของประชาชน ตลอดจนสามารถจัดบริการสาธารณสุขให้ตอบสนองความต้องการ และสอดคล้องกับวัฒนธรรม

ของปัจเจกบุคคลและชุมชน ซึ่งต้องการใช้ชีวิตที่มีสุขภาพดี สามารถเปิดช่องทางความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคสุขภาพกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้กว้างขวางมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงศักยภาพภายในตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดเชียงรายว่า มีศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับใด อย่างไรบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรที่สนใจ ในการนำไปใช้วางแผนดำเนินการส่งเสริมสุขภาพทั้งของบุคลากรด้านสาธารณสุขเองและประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการส่งเสริมสุขภาพโดยศึกษาศักยภาพภายในตัวบุคคล ได้แก่ สติปัญญา ซึ่งหมายถึงความสามารถในการรับรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และอารมณ์ ซึ่งหมายถึง แรงจูงใจ ทศนคติ และความต้องการที่จะเรียนรู้ อันจะนำไปสู่ความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้กลยุทธ์ 5 ประการของการส่งเสริมสุขภาพ คือ สร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สร้างความเข้มแข็งให้กับกิจกรรมชุมชนเพื่อสุขภาพ พัฒนาทักษะส่วนบุคคล และปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานอนามัย ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่มีอยู่ภายในตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ได้แก่ สติปัญญา และอารมณ์ อันพร้อมจะนำไปสู่การปฏิบัติหรือดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ โดยมีเป้าหมายทำให้ประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

สติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

อารมณ์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ที่เกิดจากภายในจิตใจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล และกำหนดขึ้นบนพื้นฐานของประสบการณ์ในแต่ละบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ ทศนคติ และความต้องการที่จะเรียนรู้ในการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ

ความสามารถในการรับรู้ หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากความรู้ ความเข้าใจ โดยอาศัยความจำจากความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ความสามารถในการแก้ไขปัญหา หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากสติปัญญา การใช้ความคิด เชาว์ปัญญา และการใช้ประสบการณ์เดิมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล มาใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

แรงจูงใจ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ระดับตำบลได้รับปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน ซึ่งจะให้มีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นประกอบด้วย ความสำเร็จของงาน การได้รับความยอมรับจากสังคมและชุมชน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในงานที่จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางการปฏิรูปได้เป็นอย่างดี

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ซึ่งเกิดขึ้น กระบวนการตัดสินใจโดยอาศัยจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ทำให้มีผลต่อการกำหนดทิศทาง และการแสดงออกได้ตอบ รวมถึงมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางด้านพฤติกรรม

ความต้องการที่จะเรียนรู้ หมายถึง ความต้องการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ได้ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัดของตัวเอง ทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างค่อนข้างถาวร

ระบบสุขภาพ หมายถึง ระบบทั้งหมดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม สามารถส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนทั้งประเทศ รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพชีวิต ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม กายภาพ ชีวภาพ และปัจจัยด้านระบบบริการสุขภาพด้วย

การปฏิรูประบบสุขภาพ หมายถึง กระบวนการใด ๆ อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเพื่อจัดการระบบสุขภาพแห่งชาติให้เป็นระบบที่มุ่งให้ประชาชนทั้งมวลสามารถมีสุขภาพที่ดีทั้งทางกาย ใจ สังคม และทางจิตวิญญาณ ตลอดจนมุ่งให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพตามความจำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และมีคุณภาพได้มาตรฐาน

การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการเพิ่มความสามารถของบุคคลในการควบคุมดูแลและพัฒนาสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ตามข้อตกลงร่วมกันของนานาประเทศสมาชิกที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ โดยมียุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ 5 ประการ ได้แก่ สร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สร้างความเข้มแข็งให้กับกิจกรรมชุมชนเพื่อสุขภาพ พัฒนาทักษะส่วนบุคคล และปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุข

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล หมายถึง บุคลากรทางสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการสาธารณสุขผสมผสาน 5 สาขา ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้พิการ และการสนับสนุนบริการการดำเนินงานด้านสาธารณสุขและการพัฒนาชุมชน ตลอดจนวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับทราบถึงศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพ
2. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้บริหารระดับสูง ในการวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ให้มีศักยภาพและพร้อมที่จะทำการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
3. เกิดกระบวนการเคลื่อนไหว ปรับปรุง พัฒนาระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางปฏิรูประบบสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยให้เกิดศักยภาพที่ลึกซึ้งและเกิดประสิทธิภาพอย่างยิ่งในจังหวัดอื่นต่อไป